

BASKIDA Mektup

AÇLIK GREVİ ve ANTİPSİKOTİK TEDAVİ

Sayın Yayın Yönetmeni,

Açlık grevi; bir kişi, kurum ya da bir fikir ile mücadele amacıyla aç kalınarak yapılan pasif direniş olarak tanımlanmaktadır (Yakıncı 2011). Açlık grevine karar veren kişinin bu kararını özgür iradesiyle aldığı kabul edilmektedir. Dünya Hekimler Birliği'nin (World Medical Association) (1992) Malta bildirgesi ile Türk Tabipleri Birliği'nin 1990 ve 1994 yıllarında yayınladığı genelgeler doğrultusunda, hekimin bu karara saygı duyması ve tıbbi yardım yapmaması beklenmektedir. Açlık grevinin bir intihar olmadığı, hekimin müdahale etmemesinin "hekim yardımı ile intihar" (örneğin ötenazi) olarak değerlendirilemeyeceği görüşü kabul görmektedir. Hastanın tedaviyi reddetmesinin temel bir hak olduğu ve hekimin -ölümüne neden olsa bile- hastanın bu arzusuna hürmet etmesi gerektiği savunulmaktadır. Ülkemizde siyasal nedenlerle zaman zaman hapishanelerde açlık grevleri ile karşılaşılabilir.

Açlık grevcisinin ilk muayenesinde psikiyatrik değerlendirme önem taşımaktadır. Tıbbi müdahalenin reddedilmesi durumunda hekimin buna rıza gösterebilmesi için hastanın yargılama kusurunun olmaması gerekmektedir. Anoreksiya, depresyon ve sanrılı bozukluk tanılarının varlığında açlık greviden söz edilememektedir (Getaz ve ark. 2012). Açlık grevcisine sanrılı bozukluk ya da depresyon tanısı konması durumunda hastaya tıbbi müdahale imkânı doğmaktadır. Ancak açlık grevcisine eğer varsa bu tanıların konulmasında güçlük çekilebilir. Zira çoğu açlık grevcisi formal bir psikiyatrik görüşmeyi de reddetmektedir. Düşünce içeriğini değerlendirmek her zaman mümkün olmayabilir. Tıbbi yardım veya gıdalar yoluyla zehirleneceğini düşünen paranoid tip bir sanrılı bozukluğu ayırtırmak kolay olmayabilir. Psikotik

özellikli depresyona bağlı negativizm ve retardasyon, hapis-hane koşulları ya da açlık nedeniyle ortaya çıkmış normal bir duygudurum olarak kabul edilip gözden kaçırılabilir. Tanının netleştirilemediği bazı durumlarda tedaviden tanıya gidilebilmektedir. Açlık grevindeki kişinin düşünce içeriği sağlıklı şekilde değerlendirilemediği durumlarda antipsikotik tedavi faydalı sonuçlar ortaya koyabilir.

Açlık grevcisine psikotik özellikli depresyon ya da sanrılı bozukluk tanısı konarak antipsikotik ilaç ya da EKT (elektrokonvulzif tedavi) ile tedavi edilmesi durumunda nasıl sonuçlar elde edileceği bilinmemektedir. Bu alanda yapılmış çalışmaya ya da olgu sunumuna rastlanmamıştır.

Psikiyatristleri ilgilendiren tarafları arasında Korsakof psikozi gibi açlık grevi komplikasyonları olmakla birlikte tanı noktasındaki sorumluluk bundan daha fazla gibi görünmektedir. Antipsikotik tedaviye olumlu yanıt alınmasıyla ölümlerin önüne geçmek mümkün olabilir.

Konunun tıbbi, etik ve yasal boyutlarında tartışmaya açık noktalar bulunmaktadır. Bu yazı ile klinisyenlerin dikkatini bu konuya çekmek ve ilgili platformlarda tartışılmasını sağlamak amaçlanmıştır.

Saygılarımla.

Kaynaklar

- Getaz L, Rieder JP, Nyffenegger L ve ark. (2012) Hunger strike among detainees: guidance for good medical practice. *Swiss Med Wkly* 17;1-5.
- Yakıncı C (2011) Adli tıp terimleri. *Sözlük Dergisi* 2:3.
- World Medical Association (1992) Handling hunger strikers. *Bull Med Ethics* 77:8-9.

Yrd. Doç. Alper Evrensel,
e-posta: alperevrensel@gmail.com
Elektronörofizyoloji Bl., Üsküdar Üniv. İstanbul